

ΔΥΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΑ ΣΙΓΙΛΛΙΑ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΤΩΝ ΣΙΝΑΪΤΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΚΡΗΤΗΣ

1. ΤΟ ΣΙΓΙΛΛΙΟΝ ΣΩΦΡΟΝΙΟΥ ΤΟΥ Β' ¹ (1777)

Εἶναι γνωστὸν ὅτι μετὰ τὴν ἄλωσιν τοῦ Χάνδακος ὑπὸ τῶν Τούρκων τῷ 1669 ἐκ τῶν πολυαρίθμων ἐν τῇ πόλει ναῶν ² ἀπεδόθη εἰς τοὺς ὀρθοδόξους ὁ ἀπόκεντρος ναῖσκος τοῦ Ἁγίου Ματθαίου, οἰκγενειακὸν μέχρι τότε παρεκκλήσιον τοῦ Μαρκοφεουτέου ³, τῇ μεσολαβήσει τοῦ παρακολουθήσαντος τὴν ἐκστρατείαν Μεγάλου Ἑρμηνέως παρὰ τῇ Ὑψηλῇ Πύλῃ Παναγιωτάκη Νικουσίου ⁴. Τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ αὐτοῦ

¹) Ἐπατριάρχευσεν ἀπὸ τοῦ 1744 μέχρι τοῦ 1780. Διετέλεσε προηγουμένως Πατριάρχης Ἱεροσολύμων (1771 - 1774), ἦτο δὲ ἐγκρατέστατος τῆς ἑλληνικῆς παιδείας καὶ ἀνὴρ ἐνάρετος (Γ ε δ ε ῶ ν, Π. Π., σσ. 664-666).

²) Ἀνήρχοντο κατὰ μὲν τὸν κατάλογον τοῦ «Παπᾶ κυρ Ἰωάννου Κομητᾶ» εἰς 129, κατὰ δὲ τὸν χάρτην Weidmüller εἰς 135. Μειωτέρα ἦσαν οἱ μὲν ἀξιολογώτεροι εἰς μουσουλμανικὰ τεμένη, οἱ δὲ λοιποὶ εἰς τεκέδες (μοναστήρια δερβισῶν), λουτρά, ἀποθήκας καὶ σταύλους. (Βλ. G. G e r o l a, Τοπογραφία delle chiese della città di Candia, «Bessarione» 1918, Στ. Ξ α ν θ ο υ δ ῖ δ ο υ, Χάνδαξ-Ἡράκλειον, σ. 75 κ.έξ. καὶ N. Ζ ε υ γ α δ ᾶ κ η, ἐν «Θρησκ. καὶ Χριστιαν. Ἐγκυκλοπαιδείᾳ» Γ' σσ. 850 καὶ 858 κ.έξ.).

³) Ὅτι ἦτο παρεκκλήσιον τοῦ Μαρκοφεουτέου γνωρίζομεν ἐκ τοῦ καταλόγου τῶν Ἐκκλησιῶν τοῦ Χάνδακος τοῦ Παπᾶ Κομητᾶ (βλ. G e r o l a, αὐτ., σ. 30) καὶ ἐκ τοῦ ποιήματος τοῦ Παύλου Πρεσβυτέρου, περὶ τοῦ ἐν Χάνδακι ναοῦ τοῦ Ἁγ. Μηνᾶ («Χριστ. Κρήτη» Α', σ. 389). Ἡ διασωζομένη ἄνω τῆς Ν εἰσόδου ἐπιγραφή (βλ. Ξ α ν θ ο υ δ ῖ δ ο υ, Χριστιανικαὶ Ἐπιγραφαὶ Κρήτης, «Ἀθηνᾶ» ΙΕ' 1903, σ. 163 καὶ G e r o l a, Monum. Veneti nell' Isola di Creta IV 339) δὲν ἀναφέρει τὸ ὄνομα τοῦτο. Ἐξ ὧσων λέγει ὁ Ξανθουδίδης, Χάνδαξ-Ἡράκλειον, σ. 78, θὰ ἠδύνατο νὰ συναγάγη τις ὅτι ἀνεφέρετο τὸ ὄνομα τοῦ Μαρκοφεουτέου εἰς ἐπιγραφὴν. Ὁ ναὸς ἰσχυρῶς ἔπαθεν ἐκ βομβαρδισμοῦ κατὰ τὴν γερμανικὴν ἐπιδρομὴν τῆς 23ης Μαΐου καὶ σήμερον δὲν διασώζεται τοιαύτη ἐπιγραφή.

⁴) Ἐγεννήθη ἐν Κων]πόλει τῷ 1613. Ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος Ἕλληρ Μέγας Ἑρμηνεύς παρὰ τῇ Ὑψηλῇ Πύλῃ, διορισθεὶς ὡς τοιοῦτος τῷ 1660 ἢ 1661. Διεκρίθη διὰ τὴν μόρφωσιν, τὴν διπλωματικὴν ἰκανότητα καὶ τὴν εὐσέβειαν αὐτοῦ, ἀναδειχθεὶς εἰς ὁμολογητὴν τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Εἰς τὴν μεσολάβησιν αὐτοῦ ὀφείλεται τὸ περὶ κατοχῆς τῶν Ἁγίων Τόπων ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων ἐκδοθὲν φερμάνιον. Ἐπίσης διεπραγματεύθη μετὰ δεξιότητος τὴν εἰς τοὺς Τούρκους παράδοσιν τοῦ Χάνδακος. Ἀπέθανεν ἐξ ἀποπληξίας ἐν Κων]πόλει τῇ 2 Ὀκτωβρίου 1673. (Βλ. Ἐ. Σ τ α μ α τ ι ᾶ δ ο υ, Βιογραφίαι τῶν Ἑλλήνων μεγάλων διερμηνέων τοῦ Ὄθωμανικοῦ Κράτους, σ. 29 κ.έξ. Κ. Σ ᾶ θ α, Νεο-

ἀπεδόθη ὡσαύτως ὁ ἐν Ῥιζοκάστρω καὶ ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς Ἐπισκοπῆς Ἀρκαδίας μικρὸς ναὸς τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων⁵. Ἐν τῷ παρῳηθέντῳ κατωτέρῳ σιγιλλίῳ, ὡς καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς σχετικαῖς πηγαις⁶, φέρεται ὁ Νικουσίος ὡς ἐξαγοράσας χάριν τῆς χριστιανικῆς λατρείας τοὺς ναοὺς τούτους μετὰ τῶν κτημάτων αὐτῶν⁷. Τὸ ποίημα τοῦ Παύλου τοῦ Πρεσβυτέρου (δίστιχα 32 κ.ἐξ.) ἀποδίδει εἰς ἐπελθοῦσαν διένεξιν μετὰ τοῦ Νικουσίου καὶ τοῦ μητροπολίτου Νεοφύτου Πατελάρου τὴν ἀφιέρωσιν ἀμφοτέρων τῶν ἐκκλησιῶν τούτων εἰς τὸ ἅγιον τοῦ Σινᾶ ὄρος. Ὁ Μέγας Ἐρμηνεὺς ἐφρόντισε συνάμα καὶ ἐξεδόθη παρὰ τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Διονυσίου τοῦ Δ' ⁸ κατὰ Ἰούλιον τοῦ 1672 συνοδικὸν σιγιλλιῶδες γράμμα, δι' οὗ ἀπενέμετο εἰς αὐτὰς μετὰ τῶν ἐνοριῶν αὐτῶν⁹ ἡ σταυροπηγιακὴ ιδιότης καὶ ἀνεγνωρίζετο ἢ εἰς τὸ Σινᾶ ἀφιέρωσις τούτων, ἐξαιρετικῶν εἰς αὐτὰς παρεχομένων προνομίων.

Τὰ τοιαῦτα προνόμια ἀνενεώθησαν καὶ ἐπεκυρώθησαν καὶ ὑπ' ἄλλων τῆς Κων/πόλεως Πατριαρχῶν διὰ συνοδικῶν γραμμάτων, ὧν τελευταῖον τὸ κατωτέρω πατριαρχικὸν συνοδικὸν σιγιλλιῶδες γράμμα τοῦ Πατριάρχου Σωφρονίου τοῦ Β', ἐκδοθὲν κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1777 τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ Μεγάλου Ἐρμηνέως Κωνσταντίνου Μουρούζη¹⁰, ἐν τῷ

ἐλλ. Φιλολογία, σ. 331 κ.ἐξ. καὶ Φάνη Μιχαλοπούλου, Ῥωσία καὶ Ἀνατολή-Μεγ. Αἰκατερίνη, ἐφημ. «Ἔθνος», 5-6 Ὀκτωβρ. 1948.

⁵) Ἀνήκει εἰς τὴν περιφέρειαν τῆς Κοινότητος Καστελλιανῶν τῆς Ἐπαρχίας Μονοφατισίου, εἰς τὸ τμήμα ὅπερ παλαιότερον ἀπετέλει τὴν Ἐπαρχίαν Ῥιζοκάστρου.

⁶) Βλ. καὶ Hammer, Geschichte des Osmanischen Reiches, Pesth 1840, Γ', σ. 634, ὅστις ὡς πηγὴν χρησιμοποιεῖ τὸν Rycaut, διατελέσαντα κατὰ τὸ δεύτερον ἡμισυ τοῦ 17 αἰῶνος ἐπὶ δεκαοκταετίαν γραμματέος τῆς ἐν Κων/πόλει ἀγγλικῆς πρεσβείας καὶ εἰτα πρόξενον ἐν Σμύρνῃ (βλ. Finlay, The History of Greece under Othoman and Venetian domination, σ. 63).

⁷) Ἐν ἐγγράφῳ τοῦ Τ.Α.Η. (Κώδ. 2, σ. 103) ὑπὸ χρονολ. 14 Φεβρουαρίου 1671, προκειμένου περὶ χορηγήσεως ἀδείας ἐπιδιορθώσεως τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀγ. Ματθαίου, ἀναφέρεται ὁ ναὸς οὗτος ὡς «εἰς τὴν ὁμάδα τῶν χριστιανῶν ἐκ μέρους τοῦ Σουλτάνου ἀφειθεῖσα ἐκκλησία». Δὲν ἀποκλείεται ἐπομένως ἢ ὑπὸ τοῦ Νικουσίου γενομένη ἐξαγορὰ νὰ ἀφορᾷ μόνον τὰ ἀπαραίτητα διὰ τὴν συντήρησιν τοῦ ναοῦ κτήματα. (Πβλ. καὶ Ψιλάκη, Ἱστορία τῆς Κρήτης, Γ', σ. 73, ὑποσ. 1).

⁸) Περὶ τούτου βλ. Γεδεών, ἔ.ἀ., σ. 595 κ.ἐξ., ὅπου καὶ ἡ περίληψις τῆς πράξεως, καὶ Μητροπολίτου Ἡλιουπόλεως Γενναδίου Ἀραμπατζόγλου, Φωτίειος Βιβλιοθήκη, Α', σ. 213 κ.ἐξ.

⁹) Ἐνορία Ἀγ. Ματθαίου ἦτο ὀλόκληρος ἡ πόλις τοῦ Χάνδακος, ἐφ' ὅσον δὲν ὑπῆρχεν ἐν αὐτῇ ἕτερος ναός.

¹⁰) Ἐγεννήθη ἐν Κων/πόλει καὶ ἀπέθανεν, ὡς ὁ Νικουσίος, ἐξ ἀποπληξίας (1730 - 1787). Διετέλεσε Μέγας Διερμηνεὺς ἀπὸ τοῦ 1774 μέχρι τοῦ 1777 καὶ

ὁποῖω περιέχεται καὶ εὐρεῖα περίληψις ὅλων τῶν προηγουμένως ἐκδοθέντων σχετικῶν πατριαρχικῶν καὶ συνοδικῶν γραμμάτων¹¹. Τὸ εὐθὺς ἀμέσως προηγηθὲν τούτου σιγίλλιον τοῦ Πατριάρχου Θεοδοσίου τοῦ Β' τοῦ ἔτους 1769 ἐκδίδει κατωτέρω ἐκ μεταγενεστέρου ἀπογράφου ὁ συνάδελφος κ. Ν. Παπαμιχαλάκης.

Οἱ ἐν Ἡρακλείῳ Σιναῖται κατὰ τοὺς μετὰ τὴν Ἄλωσιν (1669) χρόνους, διαθέτοντες τοὺς ἰσχυροτέρους προστάτας, οἳοι ἦσαν οἱ μεγάλοι διερμηνεῖς τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας Παναγ. Νικούσιος καὶ Κωνστ. Μουρούζης, ἐπετύγχανον μέσῳ αὐτῶν διὰ τοῦ Οἴκουμ. Πατριαρχείου, λόγῳ τῶν τότε συνθηκῶν, τὴν ἐπιβολὴν τῶν πλέον ὑπερβολικῶν, ἵνα οὕτω ἀπλῶς τὰς χαρακτηρίσωμεν, ἀξιώσεων, ἀποβάντες ἐν ταῖς περιφερείαις τῆς μητροπόλεως Κρήτης καὶ τῆς ἐπισκοπῆς Ἀρκαδίας κράτος ἐν κράτει καί, καίτοι ξένοι καὶ εἰς μετόχια μονῆς ἄλλου κλίματος ἀνήκοντες, κύριοι καὶ αὐθένται τῆς ἐν ἧ διένεον ἐκκλησιαστικῆς περιφερείας. Ὁ Μητροπολίτης Κρήτης, ὡς καὶ ἐκ τῶν σιγίλλίων ἀποδεικνύεται, ἐδεσμεύετο ἐπὶ τοσοῦτον εἰς τὰ κανονικά αὐτοῦ δικαιώματα, ὥστε νὰ μὴ δικαιῶνται οὔτε κἂν εἰς τὰς ἱεροτελεστίας καὶ χειροτονίας τῶν Σιναϊτῶν νὰ λαμβάνῃ μέρος αὐτεξουσίως. Τῆς δεσμεύσεως ταύτης ὑπαρχούσης κατὰ τὰ 66 μετὰ τὴν ἄλωσιν τοῦ Χάνδακος ἔτη, ὅτε δὲν ὑπῆρχεν ἕτερος ἐν τῇ πόλει ναός, ὁ Μητροπολίτης δὲν ἦ δυνατό νὰ ἱερουργήσῃ ἐν αὐτῇ ταύτῃ τῇ ἔδρᾳ του, ἐκτὸς ἂν ἤθελε «τῶν σιναϊτῶν μειάνοια νὰ ποιήσῃ»¹².

Ἐντύπωσιν ἐμποιεῖ, ὅτι τὸ Πατριαρχεῖον, ἐν ᾧ μετὰ τοσαύτης θέρμης ὁμιλεῖ ἐν τοῖς σιγίλλιοις περὶ τῶν Σιναϊτῶν πατέρων, προκειμένου περὶ τοῦ μητροπολίτου Κρήτης, καίτοι παραγκωνιζομένου καὶ καταφώρως ἀδικουμένου εἰς τὰ κανονικά αὐτοῦ δικαιώματα, ἐκφράζεται μετ' αὐστηροῦ ὕφους, ὡς ἂν αὐτὸς ἦτο ὁ παρεκτρεπόμενος καὶ ἀδικῶν. Ἐν ᾧ δὲ συνιστᾶ εἰς τοὺς Σιναῖτας πατέρας ὅπως «ἀπονέμουν τὴν προσήκουσαν εὐλάβειαν καὶ ὑποταγὴν τῶν κατὰ καιροὺς οἰκονόμῳ αὐτῶν», οὔτε ὑπαινιγμὸν κἂν ποιεῖται περὶ οἴουδήποτε ὀφειλομένου, ἔστω καὶ τυπικοῦ, σεβασμοῦ πρὸς τὸν ἀρχιερέα τοῦ τόπου, πρὸς τὸν ὁποῖον ἀσφαλῶς δὲν θὰ διέκειντο εὐλαβῶς λόγῳ τῶν συνεχιζομένων ἐρίδων καὶ τῶν ἐγωϊστικῶν αὐτῶν τάσεων, αἵτινες ὑπεθάλλοντο διὰ τῆς ὑπὸ τῶν εἰρημένων μεγάλων προστατῶν ἐνισχύσεως.

ἡγεμῶν τῆς Μολδαυίας ἀπὸ τοῦ 1777 μέχρι τοῦ 1782. Κατὰ τὸν Οἰκονόμου τὸν ἐξ Οἰκονόμων ὑπῆρξεν εἰς ἄκρον θεοσεβῆς καὶ μεγαλόφρων (βλ. Ἐ. Σ τ α μ α τ ι ἄ δ ο υ, αὐτ. σ. 142).

¹¹⁾ Οὕτω τὸ κατωτέρω δημοσιευόμενον σιγίλλιον ἀποτελεῖ πηγὴν ἐξ ἧς ἠρῶσθημεν τὰ πλεῖστα τῶν ὡς ἄνω παρεχομένων στοιχείων.

¹²⁾ Ποίημα Παύλου Πρεσβυτέρου, δίστιχον 45.

Μία ὅμως τοιαύτη κατάστασις, ὅλως ξένη πρὸς τὸ δίκαιον καὶ τὴν κανονικὴν τῆς Ἐκκλησίας τάξιν, δὲν ἦτο δυνατὸν βεβαίως νὰ διατηρηθῆ «εἰς τὸν ἅπαντα αἰῶνα», ὡς ὥριζε τὸ σιγίλλιον. Ἀφ' οὗ δὲ σὺν τῷ χρόνῳ ἑκάτερος τῶν ναῶν, ὁ μητροπολιτικὸς τοῦ Ἀγ. Μηνᾶ καὶ ὁ σιναϊτικὸς τοῦ Ἀγ. Ματθαίου, ἀπέκτησαν ἰδίαν διαχείρισιν, τὰ δικαιώματα τῶν σιναϊτῶν, οἵτινες δὲν διέθετον πλέον τὰ προηγούμενα ἰσχυρὰ ἐν μέσῳ, ἤρχισαν βαθμηδὸν νὰ περιορίζωνται, ἠναγκάσθησαν δὲ οὗτοι νὰ προσαρμοσθοῦν πρὸς τὸ πνεῦμα καὶ τὴν τάξιν τῆς Ἐκκλησίας. Τὸ ὑπὲρ τοῦ κτήτορος καὶ μεγάλου προστάτου τῶν εἰρημένων σιναϊτικῶν μετοχίων Παν. Νικουσίου ἀκαταπαύστως γινόμενον μνημόσυνον, ὡς καὶ τὸ ἐτήσιον, ἔπαυσε, γινομένης σήμερον ἀπλῆς μνημονεύσεως τῶν ὀνομάτων τοῦ Νικουσίου καὶ Μουρούζη κατὰ τὰς ἐπισημοτέρας τῶν ἑορτῶν. Ἐπίσης, λησμονηθείσης τελείως τῆς σταυροπηγιακῆς ιδιότητος ἀμφοτέρων τῶν μετοχίων, ἔπαυσε νὰ τελεῖται καὶ τὸ μνημόσυνον τοῦ ὀνόματος τοῦ Οἴκου. Πατριάρχου.

Σήμερον τὸ Σιναϊτικὸν Μετόχιον τοῦ Ἀγ. Ματθαίου, ὅπερ ἀπὸ τῆς γερμανικῆς ἐπιδρομῆς τοῦ Μαΐου τοῦ 1941 διατελεῖ ἡμικατεστραμμένον, διατηρεῖ μόνον, ὡς καὶ τὸ τῶν Ἀγ. Ἀποστόλων, τὸ δικαίωμα τῆς τακτικῆς χάριν τῶν πιστῶν τελέσεως τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν, ἐν ταῖς ὁποίαις μνημονεύεται ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Σινᾶ, ἀμφοτέρωθεν δὲ στεροῦνται οἰουδήποτε ἐνοριακοῦ δικαιώματος.

Ἐν τῷ ἐν Ἡρακλείῳ Σιναϊτικῷ Μετοχίῳ τοῦ Ἀγίου Ματθαίου. Ἐν πρωτοτύπῳ, ἐπὶ μεμβράνης διαστάσεων 0, 65 X 0,90, ὀξυνομένης κάτω κυματοειδῶς καὶ σχηματιζούσης γλῶσσαν μετὰ ὀκτῶ ὀπῶν, δι' ὧν διέρχεται ἡ ποικιλόχρωμος μήρινθος τῆς μὴ σωζομένης πατριαρχικῆς βούλλας. Ὁπισθεν, κατὰ τὴν γλῶσσαν, ὑπογραφή δυσζύμβλητος. Κατάστασις διατηρήσεως καλή. Μικραὶ φθοραὶ κατὰ τὰ σημεῖα πτύξεως, μάλιστα κατὰ τὰς ὑπογραφὰς τῶν ἱεραρχῶν.

† Σωφρόνιος ἐλέω Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

Ἔσα ποτὲ παρ' ἐνδόξων καὶ ἀειμνήστων ἀνδρῶν ζεύση τῇ πίστει, καὶ ἐνθέρμῳ τῷ περὶ τὰ θεῖα φίλτρῳ καὶ ἔρωτι πρὸς δόξαν Θεοῦ καὶ αἴνον, καὶ πρὸς ἐγκαλλώπισμα τῆς εὐσεβείας καὶ σεμνολόγημα διαπέπρακται, καὶ περὶ θεῖα σεβάσματα καὶ Ἱερὰ καταγώγια θεοφιλῶς ἐκτετέλεσται, ἀνεχθέντα παρ' ἐκείνων τῇ καθ' ἡμᾶς ταύτη ἀποστολικῇ τε καὶ οἴκου | μενικῇ καθέδρῳ, οὐ μόνον ἀποδοχῆς καὶ ἐπαίνων ἡξίωται παρὰ τῶν λαχόντων ἰθύνειν κατὰ καιροῦς τὰ τοῦ οἴκουμενικοῦ τουτουῖ σκάφους πηδάλια, καὶ εὐχῶν ἐπάξια καὶ εὐλογιῶν ὄν ἅμα

τοῖς τελεσιουργοῖς ἐκείνοις φιλοχρόστοις ἀνδράσι κέκροται, ἀλλ' ἤδη καὶ ἀντιλήψεως πατριαρχικῆς, καὶ προνοίας ἐκκλησιαστικῆς τετύχηκε, καὶ γράμμασι πολλάκις συστατηοῖς, καὶ προνομίων | δωρητικοῖς, καὶ ἀσφαλείας παντοίας παρεκτικοῖς κατοχυρῶνται, καὶ ἐν τῷ βεβαίῳ ἐστήρικται καὶ μονίμῳ, ταῦτα δὴ, ὅσάκις ἂν τῆς ἐκκλησιαστικῆς προμηθείας καὶ προστασίας αὐθις προσδεηθῆ, εὐπαράδεκτάτε ἀεὶ τυγχάνειγε ὄντα, καὶ οὐδαμῆ παροπτέα ἐστίν, ἀλλ' ὡς κοινῆ πάντων μήτηρ ἡ ἐκκλησία οἷον ἀναπεπταμένῳ τινὶ αὐτῆς κόλπῳ ἀκινδύνως ἐγκαθορμίζεσθαι | δίδωσιν, οὐδ' ἐστὶν ὅτε τῆς παρ' αὐτῆς κηδεμονίας καὶ περιθάλψεως οὐκ εὐμοιροῦντα περιορᾷ, ἀλλ' ἐς ἀεὶ συνεφαπτομένη αὐτῶν, καὶ ἰσχυρῶς προασπίζουσα, χεῖράτε βοηθείας δεομένοις ὀρέγει, καὶ πᾶν τὸ εἰς ἀκράδαντον αὐτῶν σύστασιν καὶ διηνεκῆ παγιότητα συντεῖνον καὶ συμβαλλόμενον προτιανευομένη χαρίζεται· τοῦτο μὲν, ὡς θεοφιλήτε καὶ εὐαγῆ τεμένη σεμνύνουσα καὶ γεραί | ρουσα, τοῦτο δ', ὡς ὑπὸ ζηλωτῶν τῆς εὐσεβείας ἀνδρῶν, καὶ εὐλαβείᾳ διαπύρῳ περὶ τὰ θεῖα κεχρημένων μετὰ σπουδῆς ἐνθέου ἀπαρτιοθέντα, καὶ Θεῷ καθιερωθέντα ἀποδεχομένη καὶ ἐπαινοῦσα, τοῦτο δ', ὡς καὶ πρὸς τῶν κατ' ἀλληλουχίαν πάλαι προγεγεννημένων ἀοιδίμων πατριαρχῶν ἀποδεδεγμένατε, καὶ πρὸς τὴν τῶν καλῶν μερίδα καὶ ἐπαινετῶν τεταγμένα, καὶ | σὺν πάσῃ ἀσφαλείᾳ κεκυρωμένατε καὶ ἐστερεωμένα, οὐχ' ἦτιον προσεπικυροῦσάτε καὶ προασφαλίζουσα, καὶ τὴν παρ' ἑαυτῆς δύναμιν καὶ τὸ κράτος τῆς πάλαιγε συνεισφέρουσα, καὶ ὀχυρώτατα παντάπασιν ἀποφαινουσα, καὶ ὅλως ἀκαταγώνιστα· ὥστε τοῖς ἐπαλλήλοις ἐδρασμοῖςτε καὶ σιτηριγοῖς, ὥσπερ ἐπὶ κρηπίσι τισὶ καὶ ὑποβάθραις βέβηκότα, καὶ σιάσιν λα | βόνια ἀστεμφῆ καὶ ἀδόνητον, ἀμετακίνητα πρὸς ἅπαντα διαγενέσθαι τὸν χρόνον, καὶ ἀδιάσειστα, τὰς τ' ἐπιγιγνομένας πρὸς αἷς ἔσχον ἐπικυρώσειστε καὶ ἐπισφραγίσεις, οἷον προμαχεῶνάς τινας καὶ προπύργια σφῶν προβαλλόμενα, ἀνάλωτα πάμπαν, καὶ εἰς τὸ μέλλον ἀπρόσμαχα διαμεῖναι, καὶ ὅλως πάσῃ ἐφόδῳ καὶ προσβολῇ δυσαντίβλεπτα, καὶ πάντῃ ἀνεπιχείρητα, | λαβῆς ἀπάσης ἀπεγνωσμένης καὶ ἐπιθέσεως τοῖς κακῶσαι ἄλλως αὐτά, ἢ ἀμωσγέπως πειρωμένοις μετακινήσοι, καὶ πρὸς τὸ δοκοῦν μεταστήσαι. Ἐπειδὴ τοιγαροῦν κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἀλώσεως τοῦ κατὰ τὴν κρήτην χάνδακος λεγομένου, συνέκδημος ὑπάρχων ἐκεῖ τῷ βασιλικῷ στρατεύματι ὁ τότε μέγας ἐρμηνεύς καὶ ἐξ ἀπορῥήτων τῆς κραταιᾶς βασιλείας ὁ ἐν μακαρίᾳ τῇ | λήξει παραγιωτάκης ὁ περιώνυμος, θείῳ ζήλῳ προσορμημένος καὶ χριστιανικῇ προαιρέσει, ἰδίους αὐτοῦ ἀναλώμασιν ἐκ τῶν τότε χειρωθέντων καὶ λαφυραγωγηθέντων θείων ναῶν ἐξωνήσατο ἐκκλησίαν τινὰ εἰς τὸν χάνδακα κειμένην, καὶ ἐπ' ὀνόματι τιμωμένην τοῦ ἁγίου ἐνδόξου καὶ πανευφήμου ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ ματθαίου μετὰ πάσης

τῆς περιοχῆς αὐτῆς, κελλίων τε, | καὶ περιβολίου, καὶ λοιπῶν κτημά-
των, καθὰ διαλαμβάνουσι καὶ τὰ τῆς ἐξαγορᾶς γεγονότα τότε βασιρικὰ
σενέτια¹³, πρὸς δὲ καὶ ἄλλην ἐκκλησίαν τῶν ἁγίων ἀποστόλων προιάμε-
νος κειμένην εἰς τὸ ὀριζόκαστρον ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ καστελίου κατὰ τὴν
ἐπισκοπὴν ἀρκαδίας μετὰ τῶν χωραφίων τε καὶ ἐλαιῶνων αὐτῆς, ἀμφοτέ-
ρας ταύτας μετὰ πάντων τῶν κτημάτων αὐτῶν προ | σήλωσε, καὶ προσ-
ῆψε, καὶ ἀφιερῶσατο τῷ κατὰ τὸ ἅγιον καὶ θεοβάδιστον ὄρος τοῦ σινᾶ
ἐνιδρυμένῳ περιήμῳ βασιρικῷ μοναστηρίῳ, μετόχια αὐτοῦ ἴδια, καὶ
κτῆματα ἀναφαίρετα ἀποδείξας τὰς τε ὀρηθείσας ἐκκλησίας μετὰ τῆς ἐνο-
ρίας αὐτῶν, ἣν ἐξηγόρασε καὶ κείνην ἰδίῳ ἀναλώμασι, καὶ πάντα τὰ
κτῆματα καὶ ὑποστατικὰ αὐτῶν ὑπὲρ ἀκαταπαύστου μνημοσύνου, | καὶ
ψυχικῆς αὐτοῦ σωτηρίας· ταῦτα δὲ καλῶς καὶ θεαρέστως διαπραξάμε-
νος, καὶ προνοούμενος τῆς διηνεκοῦς αὐτῶν συστάσεως καὶ ἀσφαλείας
καὶ μονιμότητος, ἐφρόντισε δι' ἀξιώσεως αὐτοῦ ἐκλαβεῖν καὶ παρὰ
τῆς κοινῆς τροφῆς μεγάλης τοῦ χριστοῦ ἐκκλησίας ἐπὶ τῶν ἡμερῶν
τοῦ ἀοιδίμου πατριάρχου διονουσίου καὶ πατριαρχικὸν συνοδικὸν σιγιλ-
λιῶδες γράμμα σταυροπηγιακὴν | ἀξίαν καὶ κλησὶν χαριζόμενον, καθ'
ἦν εἴληχεν ἐξουσίαν ὁ οἰκουμενικὸς οὗτος θρόνος, ταῖς εἰρημέναις ἐκ-
κλησίαις μετὰ τῆς προὐδρηθείσης ἐνορίας, καὶ πάσης περιοχῆς, καὶ κτη-
μάτων αὐτῶν καὶ ἐπικυροῦν τὴν ἐν τῷ μοναστηρίῳ τοῦ σινᾶ ἀφιέρω-
σιν αὐτῶν, καὶ προσήλωσιν, καὶ μετόχια αὐτοῦ, καὶ κτῆματα ἀναφαίρε-
τα ταῦτα πάντα ἀποφαινόμενον, ἐλεύθερα πάντη κατὰ ἀδού | λωτα, αὐ-
τόνομάτε καὶ αὐτοδέστοτα καὶ ἀκαταπάτητα, καὶ πάντα τ' ἄλλα, ὅσα
τοῖς πατριαρχικοῖς σταυροπηγίοις προνόμια εἴθισται παρεχόμενον, οὗ-
τινος σιγιλλιώδους πατριαρχικοῦ γράμματος σωζομένου καὶ τοῖς Ἱε-
ροῖς κώδιξι τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας, τὸ ἴσον
ἐνεφανίσθη ἤδη πάντα ὀρητῶς διαλαμβάνον τὰ πρὸς ἀσφάλειαν ἐκείνων
| καὶ στερέωσιν καὶ διηνεκῇ μονιμότητι πεφιλοτιμημένα προνόμια
καὶ διορθήματα· προσεφάνη δὲ καὶ ἕτερον πατριαρχικὸν συνοδικὸν γράμ-
μα¹⁴ ἐπὶ τῆς πατριαρχείας ἐκδοθὲν τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει Ἱερεμίου
πατριάρχου¹⁵, καὶ μνημονεῦον τοῦ προὐδρηθέντος σιγιλλιώδους γράμ-
ματος περὶ τῆς σταυροπηγιακῆς ἀξίας τῶν κτητορικῶν ἀφιερωμάτων
τοῦ μακαρίτου ἄρχοντος, ἐπι | κυροῦντε ἐκεῖνο, καὶ πάντα τὰ ἐν ἐκεί-
νῳ ἐμπεριεχόμενα σταυροπηγιακὰ προνόμια, καὶ ἄντικρυς συναποφαι-
νόμενον, ἐπὶ τὸ εἶναι καὶ λέγεσθαι διὰ παντὸς τὰς εἰρημένας ἐκκλη-

¹³) Ἱεροδικαστικαὶ ἀποφάσεις.

¹⁴) Ἡ πράξις, τῆς ὁποίας βραχεῖαν περίληψιν βλ. παρὰ Γ ε δ ε ώ ν, ἔ.ἀ., σ. 625, τυγχάνει ἀχρονολόγητος.

¹⁵) Ἐπατριάρχευσεν οὗτος δις (1716-26 καὶ 1732-33): Γ ε δ ε ώ ν, ἔ.ἀ., σ. 622. κ.έξ.

σίας μετὰ τῆς ἐνορίας, καὶ τῶν κτημάτων καὶ ὑποστατικῶν αὐτῶν σταυροπήγια πάντα, καὶ μετόχια ἴδια ἀναπόσπαστα διόλου τοῦ Ἱεροῦ μοναστηρίου τοῦ σινᾶ, ὃν τρόπον ἐξ ἀρχῆς προσηλώθησαν παρὰ | τοῦ προειρημένου κτήτορος αὐτῶν καὶ προστάτου, ἀδούλωτάτε ἀποδεικνύον αὐτά, καὶ παρὰ παντός προσώπου ἀκαταπάτητα, καὶ ἀνεπιβούλευτα, ἀνενόχλητάτε, καὶ πάντη ἀκαταζήτητα, καὶ μηδενὶ τὸ παράπαν, οὔτε τῷ τῆς κρήτης ἀρχιερεῖ, οὔτε τῷ ἐπισκόπῳ ἀρκαδίας, οὔτε ἄλλῳ τινὶ ἐπιτρέπον κατεπεμβαίνειν ὅλως τῶν ῥηθέντων σταυροπηγίων καὶ μετοχίων τοῦ σινᾶ, | ἢ τοῖς σιναΐταις πατρῶσιν ἐνοχλεῖν οἰωδῆτινι τρόπῳ, καὶ ἐπηρεάζειν, καὶ δόσιν πολλὴν ἢ ὀλίγην εἰσπράττεσθαι παρ' αὐτῶν, ἢ παρὰ τῆς σταυροπηγιακῆς αὐτῶν ἐνορίας, ἐνοριακόντι εἰσόδημα πολὺ ἢ ὀλίγον, ἐκτὸς μόνον τῶν ὧν συγκατένευσαν διὰ τὸ εἰρηρικὸν οἱ σιναῖται πατέρες λαμβάνειν τὸν κατὰ τόπον μητροπολίτην λόγῳ ἐκκλησιαστικοῦ | δικαιώματος ἐκ τῆς ἐνορίας αὐτῶν ἀπὸ μὲν βαπτίσματος, καὶ ἀπὸ λειψάνου ἀνὰ τριάκοντα ἄσπρα¹⁶, ἀπὸ δὲ συνοικεσίων τὰ συνήθη κατὰ τὸν τόπον τῷ ἀρχιερεῖ δικαιώματα, καὶ μηδὲν ἄλλο πλεόν τούτων ζητεῖν, ἢ εἰς ἐκκλησιαστικὴν τινα ὅλως ὑπουργίαν καὶ Ἱεροπραξίαν τῆς ἐνορίας αὐτῶν ταύτης ἀναμίγνυσθαι καὶ ἐπιπηδᾶν, ἀλλὰ πᾶσαν | διεξάγεσθαι ὑπὸ τῶν σιναΐτων πατέρων, μηδενὶ μηδὲν ὀφειλόντων δίδόναι, ὅτι μὴ λόγῳ ὑποταγῆς κατ' ἔτος πρὸς τὴν καθ' ἡμᾶς τοῦ χριστοῦ μεγάλην ἐκκλησίαν πεντήκοντα ὀκκάδας ἐλαίου, καὶ μνημονευόντων ἀείποτε τοῦ κανονικοῦ πατριαρχικοῦ ὀνόματος κατὰ τὴν ἀνέκαθεν τάξιν τῶν ἑκασταχοῦ πατριαρχικῶν σταυροπηγίων. | προσπεριεῖχε δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι ὁ ποτὲ προαρχιερατεύσας τῆς κρήτης ἀθανάσιος¹⁷, ἐπιχειρήσ<ας κατ' > ἐκεῖνο καιροῦ ἀθετήσαί τι τούτων, καὶ παρεκβῆναι τὰ ἀρχαίως δεδογμένα, καὶ εἰς δουλείαν καὶ ὑποταγὴν κατασπάσαι τὴν σταυροπηγιακὴν ἐνορίαν τοῦ χάνδακος ἐπὶ τῆς ἡγουμενείας τοῦ τότε ἐπιστατοῦντος ἐν τῷ ῥηθέντι μετοχίῳ τῶν σιναῖ | τῶν νικηφόρου τιγὸς γλυκοῦ Ἱερομονάχου¹⁸, καὶ μηδὲν περᾶνας, ἅτε τῶν ἐνοριτῶν χριστιανῶν ὁμοφώνως αὐτῷ ἐναντιωθέντων, καὶ διὰ τῆς βασιλικῆς κρίσεως

¹⁶) Ἡ κατωτάτη τουρκικὴ νομισματικὴ μονάς. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην 3 ἄσπρα ἀντεστοίχουν πρὸς ἓνα παρᾶν, τῶν 40 παρᾶδων ἀντιστοιχοῦντων πρὸς ἓνα γρόσιον.

¹⁷) Ὁ Καλλιπολίτης. Ἀρχιεράτευσεν ἀπὸ τοῦ 1688 μέχρι τοῦ 1697 (βλ. Σάροδεων Γερμανοῦ, Ἐπισκ. Κατάλογοι τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης, τόμ. Α', σ. 7 καὶ Ν. Τωμαδάκη, ΕΕΚΣ, Γ', σ. 121). Τὸ βεράτιον αὐτοῦ ἐν Τ.Α.Η., Κῶδ. 5, σ. 252.

¹⁸) Τὸ ἐπώνυμον Μαρθάλης, υἱὸς δὲ Κωνσταντίνου (βλ. σημ. 20) ἐπωνομάζετο διὰ τὴν ἠπιότητα τῶν τρόπων του Γλυκός. Γεννηθεὶς καὶ ἀποθανὼν ἐν Χάνδακι, διετέλεσεν ἀρχιεπίσκοπος Σιναίου ἀπὸ τοῦ ἔτους 1728 μέχρι τοῦ 1747. Περὶ τῆς ἐξόχου ἐν γένει σταδιοδρομίας αὐτοῦ βλ. Ἐ. Παντελά-

τοῦ τοιοῦδε αὐτὸν ἐγχειρήματος ἀποκρουσαμένων, ὥσπερ καὶ τὰ σωζόμενα χοιζέτια¹⁹ δηλοποιούσι, καὶ διαδρόμην ἀποφαίνονται πᾶσαν τὴν τοῦ χάνδακος ἐνορίαν ὑπὸ τὴν τοῦ μετοχίου τῶν | σιναϊτῶν ἐξουσίαν ὑπάρχειν καὶ ἐπίσκεψιν, συγκατένευσεν ἐπὶ τέλους καὶ αὐτὸς μετὰ γνώμης κοινῆς τῶντε ὑπ' αὐτὸν ἐπισκόπων, καὶ ἀρχόντων τῆς πολιτείας, ἐμμεῖναι διόλου τοῖς ἔκπλαλοι ὀρισθεῖσι, καὶ μὴ μετακινεῖν αἰώνια ὄρια, καὶ ἐπὶ παρούσῃ τοῦ τότε ῥηθέντος ἡγουμένου ἐπεβεβαίωσε τὴν ἀρχαίαν τάξιν καὶ κυβέρνησιν τῆς ῥηθείσης | σταυροπηγιακῆς τῶν σιναϊτῶν ἐνορίας, ἀγαπήσας τοῖς ἐξ ἀρχῆς διωρισμένοις ἐκκλησιαστικοῖς αὐτοῦ δικαιώμασι, καὶ ἀποσχόμενος τοῦ λοιποῦ πάσης καινοτομίας καὶ νεωτερισμοῦ²⁰. Ἐπὶ δὲ τῶν χρόνων τῆς ἀρχιερατείας τοῦ μακαρίτου κρήτης γερασίμου²¹, βουληθεὶς ἐν τῇ αὐτῇ πολιτεῖα τοῦ χάνδακος καὶ ἑτέραν δεῖμασθαι ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου μεγαλομάστου | ρος μηνᾶ²², μὴ

κη, Ἡ Ἰ. Μονὴ τοῦ Σινᾶ, σ. 107. Πβλ. τοῦ αὐτοῦ, Τὸ Σινᾶ καὶ ἡ Κρήτη, ἐν ΕΕΚΣ, Α', σ. 177 καὶ Κ. Παπαμιχαλοπούλου, Ἡ Μονὴ τοῦ Ὄρους Σινᾶ, σ. 345 καὶ 424.

¹⁹) Ἱεροδικαστικαὶ ἀποφάσεις, ὡς καὶ τὰ σενέτια.

²⁰) Πράγματι ἐν τῷ Τ. Α. Η., Κῶδ. 8, σ. 54 εἶναι κατακεχωρισμένον πρακτικὸν δίκης, τὴν ὁποίαν ἤγειρον ἐνώπιον τοῦ Ἱεροδικείου τῆς πόλεως, κατόπιν προκληθέντος ἐκ μέρους τῶν Σιναϊτῶν αὐτοκρατορικοῦ φερμανίου καὶ τῇ ὑποκινήσει προφανῶς τούτων, ὀρισμένοι χριστιανοὶ κάτοικοι τοῦ Χάνδακος, ὀνομαστικῶς ἀναφερόμενοι, κατὰ τοῦ μητροπολίτου Κρήτης Ἀθανασίου, διότι οὗτος «ἐναντιοῦται καὶ ἔρχεται εἰς ῥήξεις καὶ προστριβᾶς, ἀναμιγνύμενος εἰς πλείστας ὄσας ὑποθέσεις τοῦ ἤδη ἐν τῷ Συμβουλίῳ τούτῳ παρόντος κληρικοῦ Νικηφόρου υἱοῦ Κωνσταντίνου, ἀπεσταλμένου ἐκ μέρους τῶν μοναχῶν τοῦ Ὄρους Σινᾶ διὰ τὴν διαχείρισιν τῆς Μονῆς ταύτης καὶ ὑποβάλλει οὕτω πάντας ἡμᾶς εἰς πολλὰς ταλαιπωρίας καὶ ἐνοχλήσεις». Κατὰ τὴν διαδικασίαν ὁ μητροπολίτης Ἀθανάσιος ἀπεδέχθη ὅτι ἡ Μονὴ εἶναι ἀφιερωμένη εἰς τὸ Ὄρος Σινᾶ, «πλὴν ὁμως», διατείνεται, «καὶ ἐγὼ διατελῶ μητροπολίτης Κρήτης δυνάμει αὐτοκρατορικοῦ ἱεροῦ βερατίου καὶ συνεπῶς δεόν διὰ πάσας τὰς ὑποθέσεις τοῦ χριστιανικοῦ ἐν ταῦθα ἔθνους... νὰ ἀπευθύνωνται οἱ χριστιανοὶ εἰς ἐμὲ καὶ νὰ ἀμβάνωσιν ἀπὸ ἐμὲ ἰστέα καὶ ἅπαντα τὰ δικαιώματα νὰ ἀνήκουν εἰς ἐμέ». Πρὸς ἐπίρρωσιν τῶν προβληθέντων ὑπ' αὐτοῦ εἰρημένων δικαιωμάτων ὁ μητροπολίτης Ἀθανάσιος ἐπέδειξε τὸ βεράτιον αὐτοῦ· ἐπειδὴ ὁμως δὲν ἀνέφερε τοῦτο ῥητῶς περὶ τῶν ἐν λόγῳ δικαιωμάτων καὶ ἐπὶ τῇ προσαγωγῇ ὑπὸ τῶν Σιναϊτῶν μοναχῶν τοῦ Ἀχιτναμέ, δι' οὗ παρείχοντο εἰς αὐτοὺς ὑπὸ τοῦ Προφήτου Μωάμεθ τὰ γνωστὰ ἐξαιρετικὰ προνόμια, ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ Ἱεροδικείου ἀπόφασις διὰ τῆς ὁποίας ἀπηγορεύετο εἰς τὸν ἐκάστοτε μητροπολίτην Κρήτης νὰ ἀναμιγνύεται εἰς τὰς ὑποθέσεις τῆς εἰρημένης μονῆς. Εἰς ἕτερον ἔγγραφο τοῦ Τ. Α. Η. (κῶδ. 8, σ. 67) ὁ ἀνωτέρω Νικηφόρος Γλυκὺς ἀναφέρεται ὡς Μπᾶς - παπᾶς, ἦτοι πρωτοπαπᾶς τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγ. Ματθαίου.

²¹) Τοῦ Λετίτζη. Ἀρχιεράτευσεν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1725 μέχρι τοῦ 1755. Βλ. Σάργεων Γερμανοῦ, ἔ.ά., σ. 9 καὶ Τομαδάκη, ἔ.ά., σ. 123.

²²) Πρόκειται περὶ τοῦ σωζομένου μέχρι σήμερον μικροῦ μητροπολιτικοῦ

οὔσης ἄχρι τοῦ τότε καιροῦ ἄλλης, εἰμὴ τὸ προειρημένον μετόχιον τῶν σιναϊτῶν²³, καὶ κοινωσάμενος κἀκείνοις τὸν τῆς οἰκοδομῆς σκοπὸν ἐφ' ὑποσχέσει φυλακῆς καὶ τηρήσεως ἀπάντων τῶν ἀρχαίων σταυροπηγιακῶν προνομίων τοῦτε μειοχίου, καὶ τῆς ἐνορίας αὐτῶν, καὶ κατὰ πάντα συναινοῦσι καὶ ὁμογνωμονοῦσι τούτοις χρησάμενος, καὶ ἔτι μᾶλλον διὰ τὴν τῆς ἄλλης | ἐκκλησίας προῦπαρξιν εὐμαρεῖατε πρὸς τὴν τῆς νέας κτίσιν καὶ εὐχερεῖα ἀπληντηκῶς, οὐκ ἄνποτε, μὴ προῦπαρχοῦσης ἐκείνης, ἐτέραν δυνηθεῖς νεουρηγῆσαι μετὰ τὴν συμπλήρωσιν ταύτης διαφέρεσθαι ἤρξατο καὶ περὶ τῆς σταυροπηγιακῆς ἐνορίας ἐκείνων, καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν προσόδων κἀκ τούτου διχονοιῶν ἀναφυσισῶν καὶ ταραχῶν μεταξὺ τούτου, καὶ τῶν σιναϊτῶν, | εὐγνωμονήσαντες ἐκεῖνοι κἀν τούτῳ, καὶ τὴν κατὰ χριστὸν εἰρήνην καὶ ὁμοφροσύνην περὶ πλείστον ιυθέμενοι, καὶ τὸ ἐρίζειν καὶ λογομαχεῖν πρὸς τὸν κατὰ τόπον ἀρχιερέα καὶ ἀπρεπὲς μηδόλως ἐγκρίναντες, μειονεκτεῖν δὲ μᾶλλον ἐλόμενοι, συγκατένευσάντε, καὶ συνθήκας καὶ συμφωνίας ἐγγράφους πρὸς αὐτὸν πεποιήκασιν, εἰς τὸ μερίζεσθαι τὰ μέρη ἀμφοτέρω ἐπίσης τὰ ἐμπίπτοντα | ἐκκλησιαστικὰ καὶ ἐνοριακὰ εἰσοδήματα τῆς σταυροπηγιακῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου ματθαίου καὶ τῆς ἐποικοδομηθείσης τοῦ ἁγίου μηνᾶ, διαιρουμένων τῶν ἀπάντων εἰς δύο ἴσα μερίδια, τὸ μὲν λαμβάνειν τοὺς ἐπιτρόπους τῆς νέας ἐκκλησίας, θάτερον δὲ τοὺς κατὰ καιροὺς οἰκονόμους τοῦ τῶν σιναϊτῶν μειοχίου κατὰ τὸ γεγονὸς μεταξὺ αὐτῶν συμφωνητικὸν γράμμα, καὶ εἰσέτι σωζόμενον, ῥητῶς περιέχον τὸν τρόπον τῆς ἐκείνων διανομῆς, καὶ ὅποσα τῶν εἰσοδημάτων ἔχουσι τῷ μερισμῷ ὑποκειῖσθαι²⁴. Ταύτας οὖν τὰς γεγονυίας τότε συνθήκας καὶ συμφωνίας περὶ τῆς τῶν ἐνοριακῶν καὶ ἐκκλησι-

ναοῦ εἰς τὴν καθιέρωσιν τοῦ ὁποίου ἀναφέρεται τὸ Ποίημα Παύλου Πρεσβυτέρου. Τὰ ἐγκαίνια του ἐτελέσθησαν τῇ 10ῃ Νοεμβρίου 1735 ὑπὸ τοῦ ὡς ἄνω μητροπολίτου Κρήτης Γερασίμου Λετίτζη. Πρὸς διάκρισιν ἀπὸ τοῦ ναοῦ τούτου ὁ ναὸς τοῦ Ἁγ. Ματθαίου ἐκαλεῖτο ἔκτοτε, ὡς καὶ μέχρι σήμερον καλεῖται ὑπὸ τῶν παλαιότερων, «Ἐπάνω Ἐκκλησία».

²³) Οἱ ἐν Χάνδακι Σιναῖται, ἐξ ἰδιοτελείας κινούμενοι, ἀντέδρων πάση δυνάμει εἰς τὴν ἀνέγερσιν ἐτέρου ἐν τῇ πόλει ναοῦ. Ὡς γνωστὸν εἶχον ἐπιτύχει ὅπως κατεδαφισθῆ ὑπὸ τῶν τουρκικῶν ἀρχῶν κατὰ τὴν προπαραμονὴν τῶν ἐγκαινίων αὐτοῦ ὁ ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου Κρήτης Ἀθανασίου Καλλιπολίτου ἀνακαινισθεὶς ναὸς τοῦ Ταξιάρχου, προοριζόμενος ὡς μητροπολιτικός. Ἐπὶ 19 δὲ ἔτη μετὰ τὰ ἐγκαίνια τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγ. Μηνᾶ, διὰ τὴν ἀνέγερσιν τοῦ ὁποίου ὁμοίως ἀντέδρασαν, προσεπάθουν ὅπως ἀποσπάσουν παρομοίαν διαταγὴν καὶ διὰ τὸν ναὸν τοῦτον. Τέρμα εἰς τὰς τοιαύτας ἐνεργείας ἔθεσεν ὁ Σουλτάνος Ὁσμάν ὁ Γ'. Βλ. «Χριστ. Κρήτη» Α', 390 κ.ἐξ., Σ. Ξανθοῦ διδου, Χάνδαξ, σ. 118 καὶ Ν. Ζευγαδάκη, ἔ.ἀ., σ. 861).

²⁴) Βλ. ἐν «Κρητ. Λαφῶ» Α', σ. 162 τὸ «Ἴσον ἀπαράλλακτον τοῦ συμφωνητικοῦ γράμματος τῶν δύο ἐκκλησιῶν τοῦ Χάνδακος».

αστικῶν προσόδων διανεμήσεως, ὡς πρὸς εἰρήνην ἀφορώσας, καὶ πρὸς παῦλαν καὶ λήξιν παντὸς σκανδάλου, καὶ διχονοίας, | καὶ σιάσεως, καὶ πὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ προπατριαρχεύσαντος κὺρ θεοδοσίου²⁵, συνενδημοῦντες ἐνιαῦθα ὅ,τε ἤδη Ἱερώτατος μητροπολίτης κρήτης καὶ συναδελφὸς ἡμῶν κὺρ ζαχαρίας²⁶, καὶ ὁ Ἱερώτατος ἀρχιεπίσκοπος σιναίου κὺρ κύριλλος²⁷, ἀνενώσαντο καὶ ἀνεκαίνισαν ἐκ συμφώνου ἀμφοτέροι, καὶ διὰ πατριαρχικοῦ συνοδικοῦ γράμματος²⁸ ἐπεστήριξαν | καὶ ἐκράτησαν πρὸς τὴν εἰς τὸ ἐξῆς ἀπαράτρεπτον διαμονὴν καὶ συντήρησιν· καὶ οὕτω διελύθη καὶ ἐκ μέσου ἐξήρηται πᾶσα διχοστασίατε καὶ φιλονεικία. Ἄλλ' οὖν ὁ ἤδη ἐνδοξότατος καὶ πανευγενέστατος ἄρχων μέγας ἐρμηνεὺς τῆς κραταιᾶς βασιλείας κύριος κωνσταντῖνος μουρούζης υἱὸς ἀγαπητὸς κατὰ πνεῦμα καὶ περιπόθητος τῆς ἡμῶν | μειριότητος, ἀπόγονος ὢν ἐκείνου τοῦ ἀοιδίμου ἐξ ἀπορρήτων μακαρίτου παναγιωτάκη²⁹, τοῦ κτήτορος καὶ ὁύστου ἀναδειχθέντος τῶν προειρημένων ἐκκλησιῶν μετὰ τῆς ἐνορίας, καὶ τῆς περιοχῆς, καὶ λοιπῶν κτημάτων αὐτῶν, καὶ προσηλωκότος ὡς μετόχια ταῦτα τῷ Ἱερωῦ τοῦ σινᾶ μοναστηρίῳ, καὶ ὡσπερ κληρὸν τινα ἅμα τῷ | τῆς εὐγενείας λαμπρῷ καὶ περιφανεῖ, καὶ τὸν περὶ τὰ θεῖα ζῆλον καταγόμενον ἐκεῖθεν διαδεξάμενος, καὶ ἐγνωκῶς ἀμφοτέροις ἀντιλαβέσθαι τῶν προγονικῶν αὐτοῦ κτητορικῶν ἀφιερωμάτων, καὶ ὑπὸ τὴν ἐνδοξον αὐτοῦ προστασίαν καὶ ὑπεράσπισιν ἀναδέξασθαι; οἷα δὴ ἐκπεπυσμένος τὰ ἐξ ἀρχῆς ἅπαντα μέχρι τοῦδε | συνενεχθέντα αὐτοῖς, καὶ ὅτι μετὰ τσαύτας καὶ τηλικαύτας ἀσφαλείας αὐτῶν, ἔτι κραδαίνονται, κυμαινόμενα καὶ σαλεύοντα, καὶ βάσιν οὐχ οἷόντιε ἐσχηκέναι καὶ ἐδραιότητα, οὐκ ἀνασχετὸν ἠγήσατο ὑπὸ τῶν τυχόντων περιιδεῖν σπαρατιόμενα, καὶ πάσης ὄντα δασμολογίας ὑπόθεσιν, καὶ φιλοχρηματίας ἐκκείμενα ἔρμαιον, καὶ συνεχῶς | νεωτερισμοῖς ἐκ νεωτερισμῶν περιπίπτοντα, καὶ ἄλλως περιδονούμενα· καὶ γὰρ ἔκπαλαι

²⁵) Οὗτος εἶναι ὁ Χριστιανόπουλος καλούμενος καὶ Μαριδάκης. Ἐγεννήθη ἐν Κρήτῃ, ἐπατριάρχευσεν δὲ ἀπὸ τοῦ 1769 μέχρι τοῦ 1773 (βλ. Σάθθα, Μ. Βιβλιοθήκη Γ', σ. 295 καὶ Γεδεών, ἔ.ἀ., σ. 661 κ.ἐξ.).

²⁶) Ὁ Μαριδάκης. Ἀρχιεράτευσεν ἀπὸ τοῦ 1769 μέχρι τοῦ 1786. Βλ. Σάρδεων Γερμανοῦ, ἔ.ἀ., σ. 10 καὶ Τωμαδάκη, αὐτ., σ. 125. Τὸ βεράτιον αὐτοῦ βλ. ἐν Τ.Α.Η., Κῶδ. 11 παλ. σ. 12, ἐνθα ἀναφέρεται ὅτι, ἐπειδὴ ὁ προκατόχος του μητροπολίτης Κρήτης Γεράσιμος ἀνέλαβε τὴν Μητρόπολιν Κυζίκου (Καποῦ-Νταγί), ἀντέθη εἰς αὐτὸν ἡ Μητρόπολις Κρήτης.

²⁷) Κρήτης τὴν καταγωγὴν, ἀρχιεράτευσεν ἀπὸ τοῦ 1759 μέχρι τοῦ 1790, ἀναδειχθεὶς ὡς ὁ διαπρεπέστατος τῶν Σιναϊτῶν (βλ. Ἐμ. Παντελάκη, ἐν ΕΕ ΚΣ, Α', σ. 180. Περβ. Κ. Παπαμιχαλοπούλου, ἔ.ἀ., σ. 347 καὶ 424).

²⁸) Πρόκειται περὶ τοῦ ἐξ ἀντιγράφου εὐθύς κατωτέρω ὑπὸ Ν. Παπαμιχαλάκη δημοσιευομένου σιγιλλίου.

²⁹) Βλ. Hammer, ἔ.ἀ. τόμ. 4, σ. 866, ἐνθα παρὰ τὸ ἐπώνυμον Νικουσίος τίθεται ἐν παρενθέσει τὸ ἐπώνυμον Μουρούζης.

τοῦ κατὰ καιροῦς μητροπολίτου τῆς κρήτης μηδὲν ἕτερον παρὰ τῆς σταυροπηγιακῆς ἐνορίας τοῦ χάνδακος λαμβάνοντος, εἰμὴ μόνον τὰ κατὰ τὸ βασιλικὸν αὐτοῦ βεράτιον³⁰ ἀφ' ἐκάστης τῶν χριστιανῶν θύρας ἄσπρα, καὶ τὰ ἀπὸ συνοικεσίων εἰθισμέ | να αὐτοῦ δικαιώματα, οἱ σιναῖται πατέρες εὐγνωμόνως φερόμενοι ἐνέδωκαν αὐτῷ λαμβάνειν καὶ ἀπὸ βαπτίσεως, καὶ λειψάνων ἀνὰ τριάκοντα ὡς προδεδήλωται ἄσπρα, καὶ τούτων οὕτω παραχωρηθέντων συντελεσθείσης παρὰ τοῦ μακαρίτου κρήτης γερασίμου τῆς νεοδημητίου ἐκκλησίας, ἐπένευσαν εἰς μέσον προθεῖναι πάντα τὰ ἐνο | ριακὰ καὶ ἐκκλησιαστικὰ εἰσοδήματα, καὶ τῶν ἡμίσεων ἐκείνῳ διὰ κοινῆς ἐγγράφου μεταξὺ αὐτῶν συμφωνίας παρεχώρησαν καὶ μετέδωκαν, ἦντινα συμβίβασιν καὶ συνθήκην ἀνεκαίνισαν, ὡς προεῖρηται, ὅ, τε ἀρχιεπίσκοπος αὐτῶν, καὶ ὁ ἤδη ἀρχιερατεύων κρήτης κὺρ ζαχαρίας διὰ συνοδικοῦ πατριαρχικοῦ ἐπὶ θεοδοσίου γράμ | ματος, παραδεξάμενος προθύμως τὰ προσυμφωνηθέντα, καὶ φυλάττειν ἐπαγγειλάμενος ἀμετάθετα· ἀλλ' οὐδ' ὡς ἀθορύβως τῶν ῥηθέντων πατέρων καὶ ἀταράχως ἐχόντων, ἀλλ' ἀκμὴν ἐπηρείαις προσομιλούντων καὶ ἀπαιτήσεσι, δυσανασχετοῦσα μὲν ἐπὶ τούτῳ ἢ ἐνδοξότης αὐτοῦ, σκοπὸν δὲ προθεμένη θεοφιλῆ, ἀ | παλλαγὴν τῶν τοιούτων ἐκείνοις, καὶ ἄκραν ἀσφάλειαν διαπράξασθαι, ἠξίωσε τήντε ἡμῶν μετριότητα, καὶ τὴν συνοδικῶς περὶ ἡμᾶς συνεδριάζουσαν Ἱερὰν τῶν ἀγίων ἀρχιερέων ὁμήγουριν, τὰς ἀρχῆθεν δεδωρημένας τοῖς προγονικοῖς αὐτοῦ καὶ κτητορικοῖς ἀφιερῶμασι τοῦ σινᾶ φιλοτιμίᾳστε πατριαρχικὰς καὶ ἀσυδοσίας, καὶ | λοιπὰ προνόμια τούτων ἀνακαλέσασθαι, καὶ εἰς τοῦμφανὲς ἐπαναγαγεῖν, καὶ διὰ προσφάτου ἀρτιγενοῦς ἡμετέρου πατριαρχικοῦ συνοδικοῦ ἐπιβεβαιωτηρίου σιγιλλιώδους γράμματος ἐπικυρῶσαίτε, καὶ ἐπιστηρίξαι, καὶ κατὰ πάντα ἐμπεδῶσαι, ὅσατε ἐν τοῖς παλαιγενέσι γράμμασι περιέχεται, καὶ ὅσα ἔναγχος συμπεφώνηται | καὶ συντέθειται διὰ συμφωνητικοῦ, καὶ ἐπικυρωτικοῦ συνοδικοῦ γράμματος, καὶ παρ' ἀμφοτέρων συμπαραδέδεται τῶν μερῶν, ὑπόγειον ἔτι ἔχοντα τὴν μνήμην καὶ νεαράν, καὶ ἐνὶ λόγῳ τὴν πᾶσαν μονιμότητα καὶ ἀσφάλειαν τοῖςτε πατρᾷσι, καὶ τῷ μετοχίῳ αὐτῶν εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα ἐπιδαψιλεύσασθαι, καὶ ἀνωτέρους πάσης ἐπηρείας, | καὶ ὅλως ἀνενοχλήτους ἀποκαταστήσαι καὶ ἀσινεῖς. Καὶ δὴ τὴν πρὸς ἡμᾶς τοιαύτην ἀξίωσιν τῆς αὐτοῦ ἐνδοξότητος, ὡς θεοφιλῆ, καὶ θεάρεστον, καὶ τῶν εὐλόγων καὶ δικαίων ἐν πᾶσιν ἀντεχομένην ὀλοφύχως ἀποδεξάμενοι, γράφοντες ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡ-

³⁰) Περὶ τῶν βερατίων βλ. Γ. Οἰκονομίδου, Βεράτιον καὶ Φιρμάνιον Μητροπόλεως Κρήτης ἐν «Χριστιαν. Κρήτη» Β', σ, 119 καὶ «Κρητικὰ Χρονικὰ» Β', σ. 159.

μᾶς Ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων, τῶν ἐν ἁγίῳ | πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα, τῶν προεκδοθέντων συνοδικῶν πατριαρχικῶν γραμμάτων περὶ τῆς σταυροπηγιακῆς ἀξίας καὶ κλήσεως τοῦ εἰρημένου τῶν σιναϊτῶν μετοχίου μετὰ τῆς ἐνορίας αὐτοῦ, καὶ τοῦ μετέπειτα τῶν συνθηκῶν κυρωτικοῦ γράμματος, ὀφειλόντων ἔχειν τὸ κῦρος καὶ τὴν ἰσχὺν ἀπαρὰ | τρεπτον ἄει καὶ ἀμεταποίητον, ἢ κατὰ τὸν χάνδακα τῆς κρήτης κειμένη ἐκκλησία τοῦ ἁγίου ἐνδόξου ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ ματθαίου μετὰ τοῦ εἰς τὸ διζόκαστρον ἐν τῇ ἐπισκοπῇ ἀρκαδίας ναοῦ τῶν ἁγίων ἀποστόλων μετὰ πάσης τῆς περιοχῆς αὐτῶν, καὶ τῆς ἐνορίας, καὶ πάντων τῶν ἄλλων κινητῶν καὶ ἀκινήτων κτημάτων | αὐτῶν καὶ πραγμάτων, ἀφιερωμάτωντε καὶ ὑποστατικῶν, τῶντε ἤδη προσόντων, καὶ τῶν εἰσαῦθις προστεθησομένων, ὑπάρχωσιν ὡσπερ ἐξ ἀρχῆς μέχρι τοῦδε, οὕτω καὶ εἰς τὸν ἐξῆς ἅπαντα αἰῶνα, ἄχρις οὗ ὁ ἥλιος τὸν ἴδιον περιτρέχει κύκλον, καὶ λέγωνται, καὶ παρὰ πάντων γινώσκονται πατριαρχικὰ σταυροπήγια, | καὶ μετόχια τοῦ ἐν τῷ ἁγίῳ ὄρει σινᾶ σεβασμίου μοναστηρίου, προσηλωμένα καὶ ἀφιερωμένα αὐτῷ ἀναφαιρέτως καὶ ἀναποσπάστως εἰς τὸ διηνεκές, ἐλεύθεράτε καὶ ἀδούλωτα, καὶ ἀκαταπάτητα, αὐτόνομάτε καὶ αὐτοδέσποτα, καὶ πάντη ἀσύδοτα καὶ ἀκαταζήτητα, ἀνενόχλητάτε καὶ ἀνεπηρέαστα παράτε τοῦ κατὰ | καιροῦς ἀρχιερατεύοντος ἐν κρήτη, παράτε τοῦ ἐπισκόπου ἀρκαδίας, καὶ παρὰ παντὸς οὐτινοσοῦν ἄλλου προσώπου, μηδενὶ μηδὲν ὀφείλοντα διδόναι, ἀλλ' ἢ τὸ ἔκπαλαι μόνον ὠρισμένον ὀκκάδων πεντήκοντα ἔλαιον πρὸς τὴν καθ' ἡμᾶς τοῦ χριστοῦ μεγάλην ἐκκλησίαν λόγῳ ὑποταγῆς καὶ εἰς ση | μεῖον τῆς σταυροπηγιακῆς αὐτῶν ἐμπεδώσεως, καὶ παρὰ μηδενὸς ἄλλου του διευθυνόμενάτε καὶ διεξαγόμενα, ἢ παρὰ τοῦ Ἱεροῦ μοναστηρίου τοῦ σινᾶ, αὐτῷ μόνῳ προσηλωμένα, καὶ ὑπὸ τῶν ἐκεῖθεν πεμπομένων οἰκονόμων³¹ διοικούμενάτε καὶ διακυβερνώμενα· ὁ δὲ κατὰ καιροῦς κρήτης μητροπολίτης, | ἐκτὸς τῶν ἐν τῷ βερατίῳ αὐτοῦ διωρισμένων ἀφ' ἐκάστης τῶν χριστιανῶν θύρας ἄσπρων, καὶ πλὴν τῶν ἀπὸ συνοικεσίων συνήθεων δικαιωμάτων αὐτοῦ, καὶ τῶν ὄσα συνεφωνήθη ἐπὶ τοῦ μακαρίτου κρήτης γερασίμου, καὶ ἀνανεωθέντα παρεδέχθη μετέπειτα καὶ παρὰ τοῦ ἤδη ἀρχιερατικῶς προϊσταμένου κῦρ ζαχαρίου, | ἐπὶ τῷ διανέμεσθαι τὰ ἐμπίπτοντα ἐκκλησιαστικὰ καὶ ἐνοριακὰ εἰσοδήματα ἔντε τῇ τῶν σιναϊτῶν ἐκκλησίᾳ, καὶ τῇ μεταγενεστέρᾳ τοῦ ἁγίου μηνᾶ ἐξίσσου καὶ ἐξ ἡμισείας κατὰ τὴν περίληψιν τοῦτε μετὰ τῶν πατέρων γενομένου συμφωνητικοῦ γράμματος, καὶ τοῦ μετὰ ταῦτα μεταξὺ τοῦ ἡ-

³¹) Ὁ οἰκονόμος ἀποστέλλεται ἀνὰ ἐξαίτιαν ὡς προϊστάμενος τοῦ Μετοχίου, οὕτινος τὰς προσόδους καρποῦται ἐπὶ προκαταβολῇ εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Σινᾶ ὠρισμένου χρηματικοῦ ποσοῦ.

δη μητροπο | λίτου κρήτης, και τοῦ ἀρχιεπισκόπου σιναίου ἐπικν-
ρωτικοῦ τῶν συμφωνιῶν και ἐπιβεβαιωτικοῦ συνοδικοῦ γραμμα-
τος, μὴ ἔχη τὸ παράπαν ἄδειάν τινα κατεπεμβαίνειν τοῦ εἰρημέ-
νου μετοχίου τῶν σιναϊτῶν, ἢ ἐνοχλεῖν τοῖς ἐνδιατρίβουσι πατρῶσιν
ἐφ' οἰαδήτινι προφάσει, ἢ παρὰ τῶν ἀποστελλομένων | νέων οἰ-
κονόμων τοῦ ἁγίου ματθαίου δόσιν πολλὴν ἢ ἕλίγην εἰσπράττεσθαι,
και λαμβάνειν, ὅτι μὴ μόνον τὸ σύνηδες ὀποιουτινοσοῦν εἶδους προ-
αιρετικὸν αὐτῶν ξενιόντε και δῶρον, ἢ τῶν κτημάτων και προσόδων
αὐτῶν τελείως ἀντιποιεῖσθαι, ἢ εἰς ἐκκλησιαστικὰς αὐτῶν Ἱεροτελε-
στίας και χειροτονίας | παρεισδύεσθαι βία, ἢ παρὰ τῆς ὀηθείσης αὐ-
τῶν ἐνορίας ἐμβατοίκιον ζητεῖν, ἢ ἐπὶ νέας ἀρχιερατείας προφάσει φι-
λοτιμίαν παρ' αὐτῶν και βοήθειαν μετὰ δυναστείας αἰτεῖν, ἢ ἄλλην τι-
νὰ ἐπήρειαν ἐπιφέρειν αὐτοῖς, ἀλλ' ὀφείλη φυλάττειν ἀπαρῶσάλευτα
πάντα τὰ ἀνέκαθεν τεταγμένα και δεδογμένα, | και τηρεῖν τὰς μετ'
αὐτῶν συνθήκας ἀμετακινήτους διὰ παντὸς και ἀπαραβάτους· οἱ δ' ὀ-
ποιοῦν ἀποστελλόμενοι παρὰ τοῦ Ἱεροῦ ἐν τῷ σινᾷ μοναστηρίου οἰκο-
νόμοι τοῦ εἰρημένου μετοχίου, ὡσαύτως και οἱ λοιποὶ ἐν αὐτῷ πατέ-
ρες ὀφείλωσιν εἰρηνικῶς και φιλαδέλφως διάγειν, και κατὰ τὴν τῆς
μοναστικῆς διαγωγῆς ἐπαγ | γελίαν αὐτῶν βιοτεύειν, ἀπονέμοντες τὴν
προσῆκουσαν εὐλάβειαν και ὑποταγὴν τῷ κατὰ καιροῦς οἰκονόμῳ αὐ-
τῶν, και κατ' οὐδὲν ἀντιβαίνοντες και ἐναντιούμενοι ἐκείνῳ ἀτάκτως,
μνημονεύοντές τε ἀδιαλείπτως τοῦ καινονικοῦ πατριαρχικοῦ ὀνόματος
ἐν πάσαις ταῖς Ἱεραῖς τελεταῖς και ἀκολουθίαις, και φυλάττοντες |
προσεχῶς τὰ παρὰ τοῦ ἀοιδίμου κτήτορος τοῦ μετοχίου αὐτῶν περὶ
τῶν ἐτησίων μνημοσύνων διατεταγμένα ὑπὲρ σωτηρίας τῆς ψυχῆς αὐ-
τοῦ, προσοφείλοντες πρὸ πάντων και ὀφειλὴν ἀπαραίτητον και εὐχὰς
ἐκτενεῖς, και ἐντεύξεις ποιεῖσθαι πρὸς κύριον και ὑπὲρ τοῦ ἤδη ἐνδο-
ξοτάτου και πανευγενεσιτάτου ἀρχοντος μεγάλου ἔρμη | νέως τῆς κρα-
ταιοτάτης μοναρχίας κυρίου καινοσταντίνου μουρούζη, ὡς πρωτοστα-
τοῦντος και κηδομένου αὐτῶν· ἐὰν δ' ἐν χρεία χειροτονίας γένωνται,
ἔχωσιν ἄδειαν προσκαλεῖν ὃν ἂν βούλωνται τῶν ὀμορούντων ἀρχιερέων,
ἐφ' ὃ τὴν συμπίπτουσαν χειρονομίαν μετάγε τῆς κανονικῆς παρατηρή-
σεως ἐκτελεῖν, προσφέ | ροντες μόνον τῷ κατὰ τόπον ἀρχιερεῖ ἐκούσιόν
τι δῶρον, ὅσον γε εἰς χρυσοῦ, ὃ ἐστι φλωρίου, ποσότητα, και μηδὲν
ἄλλο τι περισσότερον ἀπαιτούμενοι· ὅς δ' ἂν και ὀποῖος τῶν ἀπάντων
τολμήσῃ καθ' οἰονδήτινα τρόπον διασεῖσαί τε και ἀνασκευάσαι τὰ κατὰ
πατριαρχικὴν φιλοτιμίαν δεδωρημένα αὐτοῖς | προνόμια ταῦτα, ἢ ἐπι-
χειρήσῃ πως καταδουλώσαι, και βλάψαι, και ὀπωσδήπως συγγέαι
και ταραξάαι αὐτούς, και τὴν σταυροπηγιακὴν ἀξίαν τοῦ μετοχίου αὐ-
τῶν, ἀντιτείνων κατὰ τι, ἢ ἀθετῶν και ἀνατρέπων ὀτιοῦν τῶν ἐν τῷ

παρόντι ἐγνωσμένων καὶ ἐπεσφραγισμένων, ὁ τοιοῦτος ὁποίας ἂν εἶη τάξεώς τε, καὶ κατα | στάσεως, καὶ βαθμοῦ, ἀφωρισμένος εἶη ἀπὸ θεοῦ κυρίου παντοκράτορος, καὶ κατηραμένος, καὶ ἀσυγχώρητος, καὶ μετὰ θάνατον ἄλυτος, καὶ τυμπανιῦτος, καὶ τῷ αἰωνίῳ ἀναθέματι ὑπόδικος, καὶ ἔνοχος τοῦ πυρὸς τῆς γεέννης, καὶ πάσαις ταῖς πατρικαῖς καὶ συνοδικαῖς ἀραῖς ὑπεύθυνος· ὅθεν εἰς | ἔνδειξιν, καὶ διαιωνίζουσαν στερέωσιν καὶ ἀσφάλειαν, προσαπολέλυται ἤδη καὶ παρ' ἡμῶν ἐπὶ τοῖς προτέροις τὸ παρὸν πατριαρχικὸν συνοδικὸν σιγιλλιῶδες ἐν μεμβράναις ἐπιβεβαιωτήριον τῶν ἀπάντων γράμμα, καὶ τῷ Ἱερῷ κώδικι τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας καταστρω | θέν, ἐνεχειρίσθη τοῖς ὀσιωτάτοις πατρῶσι σιναῖταις τοῦ κατὰ τὸν χάνδακα τῆς κρήτης μετοχίου τοῦ ἁγίου καὶ θεοβαδίστου ὄρους σινᾶ ~ Ἐν ἔτει σωτηρίῳ χιλιοσιῶ ἑπτακοσιοσιῶ ἑβδομηκοσιῶ ἑβδόμῳ, κατὰ μῆνα Ἰανουάριον, ἐπινεμήσεως δεκάτης ::

† Σωφρόνιος ἐλέω Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης. ::

† ὁ Ἐφέσου Μελέτιος
 † ὁ Ἡρακλείας Μεθόδιος
 † ὁ Νικομηδείας Μελέτιος
 † ὁ Χαλκηδόνος Παρθένιος
 † ὁ Δέρκων Ἀνανίας
 † ὁ Κορίνθου Γαβριήλ
 † ὁ Κρήτης Ζαχαρίας

† ὁ
 † ὁ Χριστουπόλεως Ἱερεμίας
 † ὁ Σηλυβρίας Παρθένιος
 † ὁ
 † ὁ Γάνου καὶ Χώρας Παῖσιος
 † ὁ Ναυπλίας Μελέτιος
 † ὁ Σάμου Ἀκάκιος.

ΝΙΚ. Ε. ΖΕΥΓΑΔΑΚΗΣ